

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE
PRÁVNICKÁ FAKULTA
PSČ 116 40 PRAHA 1, Nám. CURIEOVÝCH 7

KATEDRA TRESTNÍHO PRÁVA

POSUDEK OPONENTNA

Téma práce : Protikorupční politika EU

Autor : Mgr. Alžběta Kahounová

Vedoucí rigorózní práce : Prof. JUDr. PhDr. Michal Tomášek, DrSc.

Oponent : Doc. JUDr.Mgr.Jiří Herczeg, Ph.D.

Cílem práce je dle autorky protikorupční politika v právu EU vůči členským státům, kandidátským a třetím zemím a neposlední řadě také vliv této politiky na vývoj protikorupčních nástrojů v České republice.

Trestněprávní problematika je považována za jeden z nejvýznamnějších pilířů a projevů státní suverenity. Výkon trestní jurisdikce nad jednotlivci a nad vlastními státními občany zvláště je jakožto významný projev státní moci oblastí státu osobitě chráněnou. S ohledem na potřeby zvýšené kooperace států při potlačování nadnárodní kriminality a obzvláště v boji se závažnou kriminalitou a organizovaným zločinem, se ve vzájemných vztazích mezi státy prosazují stále aktuálnější procesy směřující k zefektivnění stávajících procedur a nástrojů, které by byly způsobilé úspěšně reagovat na neustálý progresivní vývoj v této oblasti.

V prostoru Evropské unie je požadavek těsné spolupráce členských států v trestněprávní oblasti vyvolán nutností vytvořit fungující prostředí svobody, bezpečnosti a práva, způsobilé účinně chránit společný trh a vytvářet podmínky pro jeho rozvoj v souladu s cíly zakládajících smluv. Členské státy předávají i v oblasti trestní jurisdikce do rukou Evropské unie stále více svých pravomocí. Vývoj v této oblasti se zdá být nezadržitelný, o čemž svědčí i změny provedené Lisabonskou smlouvou, týkající se agendy vzájemné spolupráce v trestních věcech.

Pokud jde o vlastní metody zpracování látky, autorka se opírala o právně dogmatickou analýzu odpovídajících právních úprav, přičemž v kapitole zabývající se mezinárodní protikorupční politikou autorka využila i metodu komparativní.

Z hlediska obsahového a metodologického mohu konstatovat, že pojednání o daném tématu důsledně vychází z jeho věcného zaměření, jež si autorka vymezila strukturou rukopisu. Systematika, jak ji nabízí zmíněný obsah, je vcelku vhodně strukturovaná do 5 kapitol.

Po úvodní části autorka vymezuje vývoj protikorupčních opatření od ochrany finančních zájmů Evropských společenství až po boj proti korupci v soukromoprávním sektoru a odpovědnosti právnických osob za korupční jednání.

Kapitola druhá je věnována institucionálnímu rámci protikorupční politiky (OLAF a EUROJUST). V kapitole třetí pak autorka uvádí mezinárodní nástroje v boji proti korupci. Kapitola čtvrtá je věnována protikorupční politice vůči kandidátským zemím a vyhodnocení protikorupčního úsilí kandidátských zemí je pak popsáno v kapitole čtvrté. Kapitola pátá je pak věnována implementaci protikorupční politiky v České republice a to jak v trestním zákoníku, trestním řádu, tak i v zákoně o trestní odpovědnosti právnických osob.

Při ústní obhajobě by se autorka měla vyjádřit k možnosti znovuzavedení institutu účinné lítosti u trestných činů podplácení a nepřímého úplatkářství. Zvláštní ustanovení § 163 zákona č. 140/1961 Sb., trestní zákon, o účinné lítosti znělo : *Trestnost podplácení (§ 161) a nepřímého úplatkářství (§ 162) zaniká, jestliže pachatel úplatek poskytl nebo slíbil jen proto, že o to byl požádán, a učinil o tom dobrovolně a vzhledem k okolnostem a svým osobním poměrům bez zbytečného odkladu oznámení státnímu zástupci nebo policejnímu orgánu; to neplatí, byl-li úplatek poskytnut nebo slíben v souvislosti s výkonem pravomoci veřejného činitele uvedeného v § 162a odst. 2 písm. a) až c) nebo písm. d), jde-li o veřejného činitele zastávajícího funkci v podniku, v němž má rozhodující vliv cizí stát.*

Ve znění nového trestního zákoníku již účinná lítost u korupce nefiguruje. Vypuštění tohoto institutu bylo zapříčiněno zejména tím, že tento koncept je v zemích západní Evropy zcela neznámý, a při hodnocení, která Česká republika podstupovala například v rámci Rady Evropy, vzbuzovalo toto ustanovení v hodnotitelích údiv a nedůvěru v jeho správnou aplikaci. Dalším důvodem byla skutečnost, že mezinárodní úmluvy, které v oblasti potírání korupce Česká republika ratifikovala, s tímto institutem nepočítají a neznají ho. V jiných v právních systémech řeší tyto situace instituty jako je spolupracující obviněný či korunní svědek. Nelze samozřejmě zastírat, že korupce bývá pro účastníky korupčního paktu „oboustranně výhodná“, takže zpravidla nemají motivaci pomáhat policii.

Prakticky bezprostředně po nabytí účinnosti trestního zákoníku se objevily názory, podle nichž by se zvláštní případ účinné lítosti, jaký představoval § 163 trestního zákona č. 140/1961 Sb., měl do trestního zákoníku vrátit. S poukazem na to, že plnil významnou roli zejména v souvislosti s objasňováním korupce, s tím, že osoby, které byly osloveny s nabídkou, aby poskytly úplatek osobě

obstarávající věci obecného zájmu (či působící dokonce v postavení úřední osoby - podle úpravy účinné do konce roku 2009 v pozici veřejného činitele), by měly mít zajištěnu vyšší úroveň ochrany a měly by být motivovány k oznamování těchto případů. Podle těchto názorů se totiž bez možnosti aplikovat v případě korupčních trestných činů institut účinné lítosti jeví boj proti korupci jako značně bezzubý.

Vláda proto v roce 2015 předložila novelu trestního zákona a trestního řádu, kde mimo jiné v § 159c tr. řádu uvádí **zvláštní ustanovení o dočasném odložení trestního stíhání** : „Policejní orgán rozhodne o dočasném odložení trestního stíhání podezřelého z trestného činu pletich v insolvenčním řízení podle § 226 odst. 2, 4 nebo 5 trestního zákoníku, porušení předpisů o pravidlech hospodářské soutěže podle § 248 odst. 1 písm. e), odst. 3 nebo 4 trestního zákoníku, pletich při zadání veřejné zakázky a při veřejné soutěži podle § 257 odst. 1 písm. b), odst. 2 nebo 3 trestního zákoníku, pletich při veřejné dražbě podle § 258 odst. 1 písm. b), odst. 2 nebo 3 trestního zákoníku, **podplacení podle § 332 trestního zákoníku nebo nepřímého úplatkářství podle § 333 odst. 2 trestního zákoníku, pokud podezřelý poskytl nebo slíbil úplatek, majetkový nebo jiný prospěch jen proto, že byl o to požádán, učinil o tom dobrovolně a bez zbytečného odkladu oznámení státnímu zástupci nebo policejnímu orgánu, oznámí policejnímu orgánu skutečnosti, které jsou mu známy o trestné činnosti toho, kdo o tento úplatek, majetkový nebo jiný prospěch požádal, a zaváže se podat v přípravném řízení i v řízení před soudem úplnou a pravdivou výpověď o těchto skutečnostech.**“ Rozhodnout o dočasném odložení trestního stíhání podle odstavce 1 nelze, byl-li úplatek, majetkový nebo jiný prospěch poskytnut nebo slíben v souvislosti s výkonem pravomoci úřední osoby uvedené v § 334 odst. 2 písm. a) až c) trestního zákoníku nebo úřední osoby uvedené v § 334 odst. 2 písm. d) trestního zákoníku, jde-li o úřední osobu zastávající funkci v podnikající právnické osobě, v níž má rozhodující vliv cizí stát. Nejistí-li se dodatečně skutečnosti, které vylučují rozhodnout o dočasném odložení trestního stíhání a splnil-li podezřelý své závazky podle § 159c odst. 1, státní zástupce rozhodne, že nebude stíhán, jinak rozhodne, že podezřelý nesplnil podmínky podle § 159c odst. 1. Proti tomuto usnesení je přípustná stížnost, která má odkladný účinek. Rozhodnout o nestíhání podezřelého lze až po pravomocném ukončení trestního stíhání osoby, která o úplatek, majetkový nebo jiný prospěch podezřelého požádala, pokud uplynula lhůta k podání dovolání nebo bylo o podaném dovolání rozhodnuto a pokud uplynula lhůta k podání ústavní stížnosti nebo bylo o podané ústavní stížnosti rozhodnuto, nebo po pravomocném odložení nebo jiném vyřízení věci, nelze-li zahájit trestní stíhání osoby, která o úplatek, majetkový nebo jiný prospěch podezřelého požádala.

Lze konstatovat, že předložená práce je zdařilým zpracováním zvoleného tématu. Výklad je vhodně rozčleněn, autorka poctivě pracuje s poznámkovým aparátem i judikaturou. Autorka ve své práci využila přiměřené množství dostupných literárních pramenů a osvědčila svoji schopnost jejich využití pro vlastní autorský text. Lze ocenit, že autorka dokáže reagovat na praktické aplikační problémy a navrhopvat řešení.

Po obsahové i formální stránce autorka splnila všechny nároky kladené na rigorózní práci a předložená práce je plně způsobilá k obhajobě.

V Praze dne 17.2.2016

Doc. JUDr. Mgr. Jiří Herczeg, Ph.D.

oponent